

พัฒนาการและแนวทางการพัฒนาย่านตาขาว จังหวัดตรัง อย่างยั่งยืน

Development and guidelines for sustainable development of Yan Ta Khao, Trang Province

ชาวดี้ ง่วนสน¹
Chawadee Nguanson

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นหนึ่งในทางออกในการแก้ปัญหาชุมชนในระยะยาว การศึกษาพัฒนาการของย่านตาขาวในช่วงปี พ.ศ. 2549 – 2559 เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของย่านตาขาวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน วิเคราะห์ ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการพัฒนาย่านตาขาว และสรุปเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า ย่านตาขาวมีพัฒนาการมาจากชุมชนเกษตรกรรมที่เคยรุ่งเรืองด้านผลผลิตทางการเกษตร จากอดีตที่มีการใช้การคมนาคมทางเรือเพื่อการค้าขายสินค้าทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาด้านคมนาคม การไฟฟ้า รวมไปถึงเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาย่านตาขาว ทั้งสภาพเศรษฐกิจตกต่ำโดยรวม การขาดการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนในชุมชน การขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อวางแผนการพัฒนา การขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การขาดงบประมาณในการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอันเป็นปัจจัยพื้นฐาน แต่ทั้งนี้ย่านตาขาวยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม แนวทางในการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืนจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพของ 2 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค สาธารณูปการและการวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาอาชีพคนในชุมชนที่ไม่

1 อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
E-mail : chawadee.ng@psu.ac.th

กระบวนแบบการดำเนินชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและชุมชนยังดำรงรักษาความเป็นตัวตน ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพในการเป็นย่านพาณิชย์กรรมของย่านตาขาวที่เคยเป็นมาในอดีต

คำสำคัญ: ย่านตาขาว พัฒนาการ การพัฒนาอย่างยั่งยืน อุปสรรค เศรษฐกิจ เกษตรกรรม

Abstract

Thailand's current social conditions are changing rapidly to modern society with complex structure which leads to poverty, inequality of people in the society, lack of occupational knowledge, including lack of participation to contribute sustainable development. This study is a study on the development of Yan Ta Khao district during the year 2006 – 2016 and road map for sustainable development. The purpose of this study is to study the development of Yan Ta Khao district from the past to the present, to analyze the potentiality, problems, obstacles and factors in relation to the development by using concepts, theories and case studies in sustainable development as prototypes to develop the district and district plan of Yan Ta Khao district sustainably.

The result showed that Yan Ta Khao district has developed from the community. In the past, the commonly used transportation is by boat. But in the present, the transportation, electricity, including economy have developed to be naturally convenient for tourism. However, there are still problems and obstacles which are significant factors in the development of Yan Ta Khao district for the reason that some areas have limits to development, lack of budget to promote the development in tourism and careers for people in the community and lack of community participation. Accordingly, the guidelines to support sustainable development of Yan Ta Khao district in order to raise income and career opportunities should not affect life styles of the local people. Future sustainable development of Yan Ta Khao district should be focused on both sides of equilibrium development; the sustainable development of the Yan Ta Khao district and the cultural tourism development. This shall result in better economy and the community can maintain the emphasis as a cultural heritage and develop the potentiality of being commercial areas as it had been in the past.

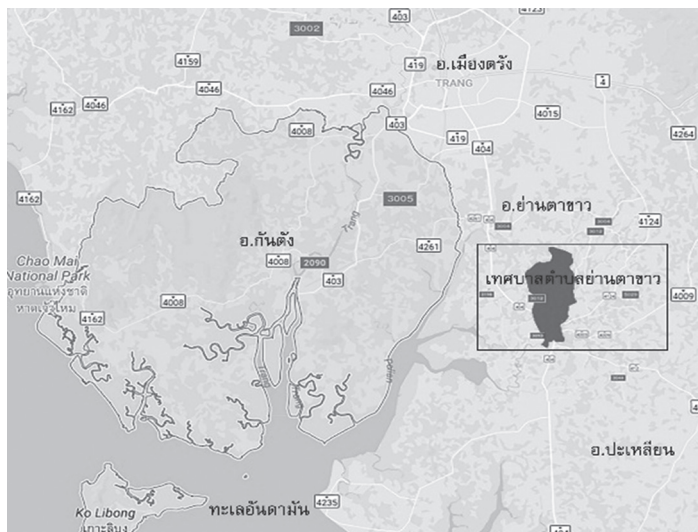
Keywords: Yan Ta Khao, development, sustainable development, obstacles, economic, agriculture

บทนำ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดสังคมสมัยใหม่ที่มีโครงสร้างซับซ้อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันนำไปสู่ปัญหาความยากจน การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นทางออกที่นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศและการแก้ปัญหาชุมชนในระยะยาว การพัฒนาเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้บนพื้นฐานทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการลดการย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเข้าสู่เมืองใหญ่

ย่านตาขาวที่ปัจจุบันเป็นอำเภอขนาดเล็ก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดตรัง มีระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตรจากอำเภอเมืองตรังดังแสดงในภาพที่ 1 มีพื้นที่ทั้งสิ้น 437.2 ตารางกิโลเมตร ย่านตาขาวเป็นที่เนินและที่ราบสูง มีเทือกเขาบรรทัดเป็นแนวยาวตลอดทางทิศตะวันออก และเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอ พื้นที่ที่มีความลาดเอียง มีลักษณะเป็นป่าชายเลนบางส่วน ด้วยเหตุนี้พื้นที่ย่านตาขาวจึงมีข้อได้เปรียบของพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรม การปลูกพืชไร่ ปลูกไม้ผล ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ไม้ยืนต้น ยางพารา และเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โดยมีที่ราบลุ่มบางส่วนสามารถทำนาได้

ในอดีตย่านตาขาวเป็นเพียงตำบลที่ขึ้นกับอำเภอกันตัง ต่อมาชุมชนย่านตาขาวมีประชาชนที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากการเดินทางส่วนใหญ่ใช้การโดยสารทางเรือผ่านคลองปะเหลียนสู่อำเภอกันตัง ดังนั้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 ตำบลย่านตาขาวจึงได้ยกระดับเป็นกิ่งอำเภอย่านตาขาวและเป็นอำเภอย่านตาขาวในปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมา

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งของอำเภอย่านตาขาวและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น อำเภอกันตัง และอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
ที่มา: ดัดแปลงจาก Google Map

ภาพที่ 4 คลองปะเหลียน
เส้นทางค้าขายสินค้าเกษตรยุครุ่งเรืองเมืองย่านตาขาว

ภาพที่ 5 เรือนไม้ติดคลองปะเหลียน
อดีตพื้นที่ตลาดเก่า

ตลอดช่วงระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2549 – 2559 การพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองรอบๆ ทำให้รูปแบบแรงงานทางการเกษตรและวิถีชีวิตเกษตรกรได้เปลี่ยนแปลงไป ย่านตาขาวในปัจจุบันต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีผลต่อการพัฒนา เนื่องจากประชาชนในย่านตาขาวประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา และสวนผลไม้ ดังนั้น ราคายางพาราและราคาสินค้าทางการเกษตรจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชนย่านตาขาว ผู้คนในพื้นที่ย้ายออกไปทำงานต่างอำเภอ บรรยากาศเมืองเจียบเหงาขาดสีสัน ขาดกิจกรรมในช่วงเวลากลางวัน (ถ่ายเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2558) ดังแสดงในภาพที่ 3 – 5 เป็นบรรยากาศของเมืองย่านตาขาวในปัจจุบันที่อยู่ในภาวะเศรษฐกิจซบเซา จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในชุมชน จึงเป็นที่มาของการวางแผนแนวทางการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานทุนทรัพยากรทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยเริ่มจากการศึกษาพัฒนาการของย่านตาขาว เพื่อวิเคราะห์ถึงต้นตอประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนา การหาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบจากทฤษฎีและกรณีศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำของย่านตาขาวให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม สร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาเพื่อให้พื้นที่คงศักยภาพในการดำรงชีวิต ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยการพัฒนาต้องเป็นไปในแนวทางที่ไม่ทำให้พื้นที่ย่านประวัติศาสตร์นั้นสูญเสียคุณค่าของตนไป การทำให้พื้นที่ชุมชนคงศักยภาพในการเป็นที่อยู่อาศัย (livability) ปัจจัยเฉพาะที่ต้องคำนึงถึงคือ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อม (Kirdruang, 2006) ดังนั้นกระบวนการปรับตัวของชุมชนประวัติศาสตร์เพื่อให้คงศักยภาพในการเป็นที่อยู่อาศัยในแต่ละยุคสมัยนั้น คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนากระแสของโลกนับตั้งแต่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือแผน

ปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการประชุมสุดยอดของโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ที่ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ.2535 ซึ่งได้เป็นพันธกรณีที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยมีแนวคิดจาก 3 แนวทางใหญ่ด้วยกัน คือ แนวทางด้านนิเวศวิทยาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญลำดับสูงกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว แนวทางด้านสังคม จะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางด้านเศรษฐกิจเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนยาวนาน (The Office of National Economic and Social Development, 2003)

ประเทศไทยได้มีการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ยุทธศาสตร์สำคัญตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาทุนทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นต้น โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา ใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลใน 3 มิติ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจและมิติสังคม ซึ่งไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น ยังมีองค์การสหประชาชาติ ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ที่ได้มีการนำเอาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อวัดและสะท้อนระดับของการพัฒนาของชุมชนและท้องถิ่น สำหรับประเทศไทยเองได้มีการนำเอาหลักการในการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบในการพัฒนา คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีการดำเนินการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเร่งสร้างความสมดุลทางธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม โดยการปลูกป่าไม้ 3 อย่าง คือ ไม้โตเร็ว ไม้ผล และไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีก ได้แก่ การสร้างแนวป้องกันไฟป่าแบบเปียก ศึกษาวิจัยการทำเกษตรแบบผสมผสาน การทำการเกษตรในระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ การเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อทรายซึ่งในขณะนี้ได้ทดลองปล่อยเนื้อทราย เก้ง ละอง ละมั่ง กลับคืนสู่สภาพป่าธรรมชาติ

กรณีตัวอย่างในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ชุมชนถือเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลายตามภูมิเวศ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นทางออกในการพัฒนาแนวทางที่นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศและชุมชน ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกทฤษฎีและกรณีศึกษาด้านการจัดการชุมชนที่ยั่งยืน พิจารณาเลือกจากชุมชนที่มีลักษณะทางกายภาพและประเด็นปัญหาใกล้เคียงกับย่านตาขาว เช่น ประสบปัญหาเศรษฐกิจแต่ยังมีต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และเป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันประกอบด้วยกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการวางแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่กระทบรูปแบบการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ความสำเร็จทั้งหมดเกิดภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคฝ่ายและรวมทั้งคนในชุมชนเองเกิดการตระหนักรู้และต้องการอนุรักษ์ ดังกรณีตัวอย่างชุมชนต่อไปนี้

1. **ตลาดน้ำอัมพวา** ตั้งอยู่ที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในอดีตชุมชนริมคลองอัมพวาเป็นชุมชนริมน้ำที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมและสามารถสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านแบบดั้งเดิม บนพื้นฐานของการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ แนวทางการพัฒนาย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาเกิดจากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นผลพวงจากการท่องเที่ยว และการเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนไม่สามารถปรับสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้ ดังนั้นแนวคิดในการพัฒนาย่างยั่งยืน มาจากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับการฝึกอบรม เช่น สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวและเยาวชนในพื้นที่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดและการส่งเสริมการลงทุน เช่น จัดทำงบประมาณในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวแก่ชุมชน (Seyanont, 2009)

2. **หมู่บ้านคีรีวง** ตั้งอยู่ที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจุดเด่น คือทัศนียภาพทางธรรมชาติ ในอดีตชุมชนคีรีวงประสบกับภัยต่างๆ มากมาย ทั้งภัยจากธรรมชาติ และภัยจากการเมืองการปกครอง ต่อมาชุมชนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง มีการส่งหมู่บ้านเข้าประกวดตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ภาค และในปี พ.ศ.2529 ได้รับรางวัลระดับประเทศ ทำให้ผู้คนมากมายเข้ามาศึกษาดูงาน ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน การพัฒนาคนเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรก โดยจัดทำโครงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติผ่านองค์กรพัฒนาเอกชน และสถานทูตออสเตรเลีย จนได้รับการสนับสนุนในวงเงิน 600,000 บาท ในปี พ.ศ.2536 ได้เปิดโรงเรียนผู้นำเพื่อพัฒนาผู้นำทางสังคมทั้งผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้นำตามธรรมชาติ และเยาวชน มาฝึกอบรม 3 เดือน ฝึกทั้งการพูด การนำเสนอ การจับประเด็น การสื่อสาร การเขียนโครงการ การทำแผนชุมชน จริยธรรม ศีลธรรม คุณธรรม ตลอดจนการศึกษาดูงาน จากนั้นให้ทุกคนกลับมาทำกิจกรรมต่อเนื่องในชุมชน (Grajang & Boonphet, n.d.)

3. **ตลาดน้ำคลองแดน** ตั้งอยู่ในเขตตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เชื่อมต่อกับตำบลรามแก้ว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในอดีตเคยเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ มีการค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้าจนเกิดความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2516 มีการสร้างทางหลวงสาย 408 ผลสืบเนื่องจากการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนเส้นทางการคมนาคมทำให้คลองแดนเงียบเหงามานานถึงเกือบ 40 ปี หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และวัฒนธรรมแห่งนี้ขึ้น ด้วยการนำเอาทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมริมคลองมาพัฒนาบริหารจัดการภายใต้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ วิถีทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม เน้นการจัดองค์ประกอบของธรรมชาติเพื่อดึงดูดใจ เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน (Wisootthicharnont, 2015)

จากชุมชนกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาย่างยั่งยืน เกิดผลลัพธ์ตรงกับทฤษฎีแนวการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ความยั่งยืน 3 ประการคือ การสร้างคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศระยะยาว การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการ

พื้นฐานทางสังคม และเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (The Office of National Economic and Social Development, 2003) และยังสอดคล้องกับทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ดังจะเห็นได้จากตลาดน้ำอัมพวา หมู่บ้านคีรีวงและตลาดน้ำคลองแดน ได้บรรลุวัตถุประสงค์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือชุมชนเกิดความสมดุลใน 3 มิติ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม โดยผ่านกลไกการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของอำเภอย่านตาขาวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการพัฒนาอำเภอย่านตาขาว
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเมืองและผังเมืองอำเภอย่านตาขาว เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตทางพื้นที่โดยศึกษาพื้นที่จำนวน 8 ตำบล ในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัด ตรัง ได้แก่ 1) ตำบลย่านตาขาว 2) ตำบลหนองบ่อ 3) ตำบลนาชุมเห็ด 4) ตำบลในควน 5) ตำบลโพรงจระเข้ 6) ตำบลทุ่งกระปือ 7) ตำบลทุ่งค่าย และ 8) ตำบลเกาะเปียง โดยศึกษาพัฒนาการและศักยภาพของพื้นที่จากข้อมูลประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชน สภาพสังคม วัฒนธรรม ศึกษาอุปสรรคและปัจจัยในการพัฒนาย่านตาขาวช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือ ระหว่างปี พ.ศ.2549 – 2559 โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงสถิติของจังหวัดในรูปแบบของค่า GDP ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในทุกกลุ่มระดับความรู้และอาชีพ 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) พ่อค้าและแม่ค้าในตลาด 2) ผู้ประกอบการร้านค้ารอบตลาด 3) เจ้าหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่น 4) สถาบันการศึกษา 5) ประชาชนทั่วไป และ 6) นักท่องเที่ยว

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยมีดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาจากการรวบรวมเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย และแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 1.2 ศึกษาจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ในช่วงปี พ.ศ.2549 – 2559 โดยสำรวจข้อมูลสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ ศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรม ศึกษาผังเมืองเทศบาลและโครงการพัฒนาผังเมืองด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การสำรวจข้อมูลประชากร อาชีพและรายได้เฉลี่ย สำรวจปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนของอำเภอย่านตาขาว

1.3 ศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาทั้งกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบทางบวกและทางลบ ทางตรงและทางอ้อม โดยการสัมภาษณ์แบบสุ่มไม่ทราบความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) มีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) พ่อค้าและแม่ค้าในตลาด 2) ผู้ประกอบการร้านค้ารอบตลาด 3) เจ้าหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่น 4) สถาบันการศึกษา 5) ประชาชนทั่วไป และ 6) นักท่องเที่ยว รวมทั้งหมด 68 คน สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างคำถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอำเภอย่านตาขาว ในช่วงปี พ.ศ.2549 – 2559 เป็นอย่างไร มีแนวทางในการแก้ไขอย่างไรบ้าง

1.4 ศึกษากรณีศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชน โดยพิจารณาเลือกชุมชนที่มีมีลักษณะทางกายภาพและประเด็นปัญหาใกล้เคียงกับพื้นที่ย่านตาขาว

2. การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

สรุปข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ด้วยกัน คือ พัฒนาการของย่านตาขาวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปผลประเด็นปัญหา อุปสรรค ศักยภาพและปัจจัยในการพัฒนาย่านตาขาวในช่วงปี พ.ศ.2549 – 2559 และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีและกรณีตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการพัฒนารวมของเทศบาลตำบลย่านตาขาวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. ทราบศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการพัฒนาย่านตาขาวเพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนายั่งยืน
3. ได้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืน

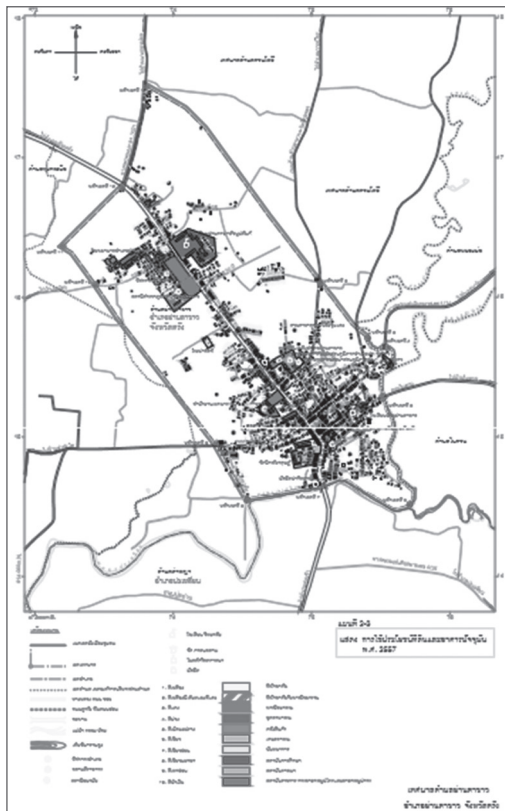
วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

1. พัฒนาการย่านตาขาวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

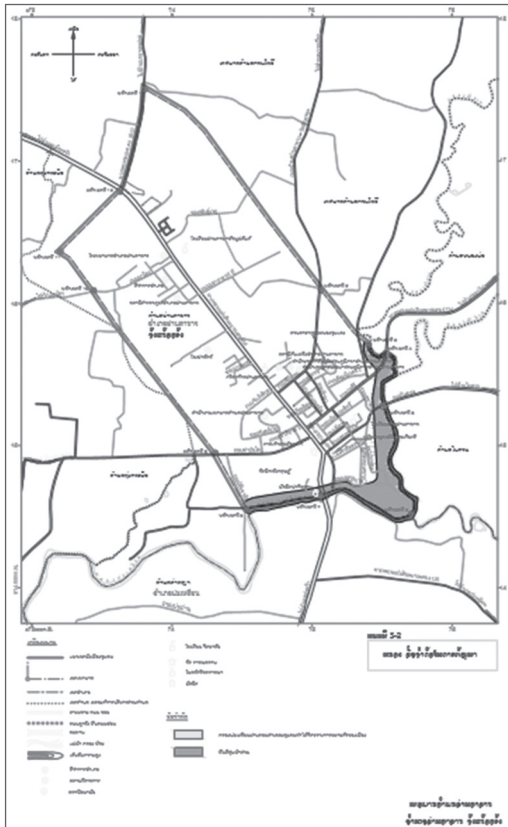
พัฒนาย่านตาขาวมีการพัฒนาจากชุมชนเกษตรกรรมที่ทำการค้าขายสินค้าทางการเกษตรกับอำเภอกันตัง โดยขนส่งสินค้าทางเรือผ่านเส้นทางคลองปะเหลียนเป็นหลัก ตำบลย่านตาขาวที่ขึ้นกับอำเภอกันตัง เมื่อมีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น การคมนาคมทางเรือไม่เอื้ออำนวยในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ ดังนั้นวันที่ 1 มกราคม 2491 ตำบลย่านตาขาวจึงได้ยกยกระดัดเป็นกิ่งอำเภอย่านตาขาว และเป็นอำเภอย่านตาขาวในปี พ.ศ.2499 และปัจจุบันอำเภอแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 8 ตำบล 65 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 64,129 คน พัฒนาการด้านการคมนาคมขนส่งสินค้าในปัจจุบันใช้การเดินทางโดยรถยนต์เป็นหลักคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 404 สายตรัง – หงายสตาร์ และได้ยกเลิกการขนส่งทางเรือผ่านคลองปะเหลียนสู่ท่าเรือกันตังเป็นการถาวร

ผลพวงจากความรุ่งเรืองทางการค้า ส่งผลให้ย่านตาขาวมีเอกลักษณ์เฉพาะของความเป็นพุทธวัฒนธรรมที่ผสมผสานอย่างลงตัวของกลุ่มคน 3 ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ และอิสลาม โดยประชากรส่วนใหญ่คือกลุ่มไทยพุทธ ซึ่งวัฒนธรรม 3 ศาสดาดังกล่าวยังคงรูปแบบและวิถีดั้งเดิมตั้งสะท้อนให้เห็นในรูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณี อาหารและรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกันจวบจนวันนี้ ความได้เปรียบทางธรรมชาติของย่านตาขาวคือเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่มีแหล่งกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดทางทิศตะวันออก เกิดเป็นคลอง 3 สายที่หล่อเลี้ยงเกษตรกรรมคนทั้งอำเภอได้แก่ คลองปะเหลียน คลองลำพิกุล และคลองลำขาน อาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพหลักที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันได้แก่ การทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ (Kongsin, 2008)

วิฤตทางเศรษฐกิจและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา คือระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2559 เป็นตัวแปรสำคัญต่อสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนย่านตาขาว จากชุมชนที่เคยคึกคัก พื้นที่ริมคลองปะเหลียน บริเวณย่านหัวสะพานเก่าที่เคยเป็นจุดแลกเปลี่ยนทางการเกษตร ปัจจุบันเงียบเหงาย่านตาขาวในปัจจุบันขาดสีสัน ขาดกิจกรรมในช่วงเวลากลางวัน การเจริญเติบโตทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมต้องหยุดไปจากภาวะวิฤตเศรษฐกิจในชุมชน ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา พัฒนาการของย่านตาขาวจากชุมชนขนาดเล็กสู่ชุมชนขนาดกลางเติบโตโดยขาดการวางแผนการพัฒนาเชิงบูรณาการเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนและเมืองในอนาคตดังภาพที่ 6 - 7

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์อาคารของย่านตาขาว
ที่มา: Yan Ta Khao Municipality Office and Trang
Office of Public Works and Town & Country
Planning (2013)

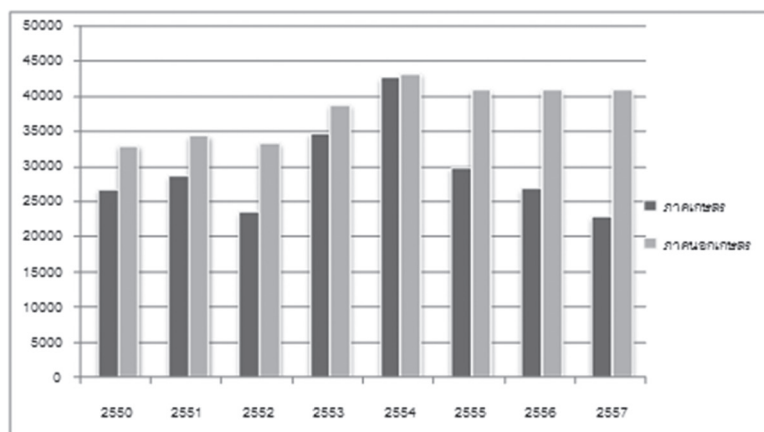
ภาพที่ 7 แผนที่แสดงข้อจำกัดในการพัฒนาของย่านตาขาว
ที่มา: Yan Ta Khao Municipality Office and Trang
Office of Public Works and Town & Country
Planning (2013)

พื้นที่ของอำเภอย่านตาขาวทั้งสิ้น 431.1 ตารางกิโลเมตร หากเรียงลำดับการใช้ประโยชน์ที่ดินใน 3 อันดับแรก สัดส่วนพื้นที่ที่มากที่สุดร้อยละ 68.43 เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างร้อยละ 20.89 เป็นที่พักอาศัยและที่อยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์ และร้อยละ 12.03 เป็นถนน ซอย แม่น้ำ ห้วยและหนองบึงดังภาพที่ 6 หากเทียบจำนวนประชากรในปี พ.ศ.2557 ทั้งสิ้น 64,129 คน มีประชากรอาศัยอยู่ 148.75 คนต่อตารางกิโลเมตร พัฒนาการเมืองที่เปลี่ยนไปจากอดีตจนปัจจุบันทำให้ย่าน ตาขาวมีที่ดินเกษตรกรรมและที่ว่างไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งสิ้น 295 ตารางกิโลเมตร หรือ 188,375 ไร่ การขยายตัวของชุมชนโดยไม่มีแผนการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนระยะยาว ทำให้ปัจจุบันเกิดปัญหาการให้บริการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ขาดการวางโครงข่ายระบบคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงถนนแต่ละสายให้เป็นระบบ และการไม่มีสถานีขนส่งโดยสารสำหรับถนนในหมู่บ้าน หรือเอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับการเข้าถึงพื้นที่เกษตรกรรม มีปัญหาด้านมาตรฐานของถนนเป็นต้น อีกทั้งยังมีปัญหาอื่นๆ ในด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงข้อจำกัดของพื้นที่บางพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติและอุทกภัยดังภาพที่ 7 แต่ถึงแม้รูปแบบเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมืองจะเปลี่ยนไป แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงของย่านตาขาว คือ ต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและลักษณะพหุวัฒนธรรมที่ยังคงเดิมและถือข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งของพื้นที่

2. ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการพัฒนาย่านตาขาว

เศรษฐกิจมีผลต่อการพัฒนาอำเภอย่านตาขาว เนื่องจากประชาชนในอำเภอย่านตาขาวประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา และสวนผลไม้ ดังนั้น ราคายางพาราและราคาผลผลิตทางการเกษตรจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชนอำเภอย่านตาขาว โดยการสำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งสาเหตุการพัฒนาที่ชะลอตัวของอำเภอย่านตาขาวในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูล 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนที่ 1 คือข้อมูลเชิงสถิติของจังหวัดในรูปแบบของค่า GDP เพื่อประเมินปัจจัยของเศรษฐกิจภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ภายในอำเภอย่านตาขาว ข้อมูลส่วนที่ 2 เพื่อการค้นหปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในอำเภอย่านตาขาว โดยกลุ่มข้อมูลที่ 2 เกิดจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ในทุกกลุ่มระดับความรู้และอาชีพ กลุ่มบุคคลที่สัมภาษณ์ ได้แก่ 1) พ่อค้าและแม่ค้าในตลาด 2) ผู้ประกอบการร้านค้ารอบตลาด 3) เจ้าหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่น 4) สถาบันการศึกษา 5) ประชาชนทั่วไป และ 6) นักท่องเที่ยว

ซึ่งจากการสำรวจรายได้ประชากร GDP ของจังหวัดตรัง พบว่า ภาคการเกษตรช่วงระยะเวลาดังแต่ปี พ.ศ.2550 – 2557 รายได้ประชากรภาคการเกษตรเริ่มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 เป็นต้นมา และส่วนภาคนอกการเกษตรช่วงระยะเวลาดังแต่ปี พ.ศ.2550 – 2557 พบว่ารายได้ประชากรภาคนอกการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงค่า GDP ของจังหวัดตรังปี พ.ศ.2550 – 2557

ที่มา: The Office of National Economic and Social Development. (2014)

จากข้อมูลสถิติค่า GDP ของจังหวัดตรังโดยเฉพาะภาคการเกษตรทำให้ข้อเท็จจริงที่ว่าเศรษฐกิจภาพรวมทางด้านการเกษตรของจังหวัดตรังตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ภายในอำเภอย่านตาขาว

ปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาย่านตาขาวจากการสัมภาษณ์พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากการขาดการวางแผนร่วมกันในการบริหารจัดการชุมชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ดังนี้

1. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำราคายางลดลง ทำให้กำลังซื้อของผู้คนลดลงซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมยางพารา ส่งผลให้เศรษฐกิจของย่านการค้าอำเภอย่านตาขาวพบเข้าในหลายๆ ด้าน
2. ขาดการลงทุนสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริมให้คนในชุมชน เช่น ไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งที่ย่านตาขาวมีศักยภาพหากพิจารณาต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิมและอุดมสมบูรณ์
3. รัฐบาลขาดการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อความยั่งยืนของรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว
4. ขาดการวางข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินดังจะเห็นภูมิทัศน์บริเวณย่านการค้ายังขาดพื้นที่สีเขียว ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า พื้นที่สาธารณะของคนในชุมชนไม่เพียงพอ และมีปัญหาการการลักลอบพื้นที่สาธารณะบริเวณทางเท้า
5. ขาดงบประมาณในการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาย่านตาขาว
6. มีปัญหาการจราจร ความปลอดภัย อุบัติเหตุ
7. ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากในช่วง 3 - 4 ปี ที่ผ่านมา
8. ปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชนของอำเภอย่านตาขาว
9. ขาดการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและประชาชนในการหาแนวทางบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืน

แนวความคิดในการวางผังย่านตาขาวยังคงกำหนดรูปแบบชุมชนเป็นชุมชนศูนย์กลางเดียว มีบทบาทในการให้บริการขั้นพื้นฐานสำหรับพื้นที่ชนบทโดยรวม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชนเดิม ตลอดจนนโยบายการจัดระเบียบการใช้พื้นที่ของภาครัฐ สาระสำคัญการพัฒนา ย่านตาขาวอย่างยั่งยืนนั้น หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้คนในพื้นที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพหลัก ที่ทำการเกษตรกรรม ควรมีการสนับสนุนให้มีผลิตภัณฑ์ของชุมชนเอง เช่น สินค้า OTOP เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน รวมไปถึงการกระจายรายได้สู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบทด้วยการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยหาจุดสนใจที่จะสามารถพัฒนาได้มาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในย่านตาขาว รวมถึงสื่อภาษาอังกฤษสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะมูลฝอย การปรับปรุงชุดลอกคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ และรวมไปถึงการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด ให้ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของยาเสพติดแก่คนในชุมชน เน้นการมีพื้นฐานที่ดีตั้งแต่ระบบครอบครัว ส่งเสริมกิจกรรมให้เยาวชนออกมาใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้เวลากับยาเสพติด

จากข้อมูลสัมภาษณ์ชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เป็นข้อมูลสนับสนุนว่าเศรษฐกิจมีผลต่อการพัฒนาย่านตาขาว เนื่องจากประชาชนในย่านตาขาวประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา และสวนผลไม้ ดังนั้น ราคายางพาราและราคาผลผลิตทางการเกษตรจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนย่านตาขาว รวมถึงปัญหาขาดการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของชุมชนอย่างจริงจังจากภาครัฐ ที่ละเลยปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนมาอย่างยาวนาน แต่ด้วยจุดเด่นทางมรดกวัฒนธรรมของย่านตาขาวที่ยังคงวิถีดั้งเดิมของสังคมพุทธวัฒนธรรมของ 3 ศาสนาทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ดังนั้นแนวทางในสนับสนุนการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืนเพื่อฟื้นฟูรายได้และสร้าง

อาชีพ ควรจะเป็นแนวทางที่ไม่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ สภาพชุมชนและวัฒนธรรม ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาเมืองเรื่องระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ดังกรณีศึกษา อัมพวา คลองแดนและคีรีวง จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของลักษณะทางกายภาพและศักยภาพใกล้เคียงย่านตาขาว

จากผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาย่านตาขาวร่วมกับแนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนในอนาคตอ้างอิงตามแนวคิดของสหภาพ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union of conservation of Nature and Cultural Resources หรือ World Conservative Union: IUCN) การพัฒนาควรสร้างดุลยภาพทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม นอกจากนี้การสนับสนุนการลงทุนในสาธารณูปโภคและบริการท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานทรัพยากรวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือในการสร้างความยั่งยืนให้กับประเพณีวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (European Association of Historic Towns and Regions, 2006) จากประเด็นปัญหาและทฤษฎีข้างต้น เกิดข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองทั้งสิ้น 2 ประเด็นด้วยกันคือ 1) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค สาธารณูปการและการวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน และ 2) การพัฒนาอาชีพคนในชุมชนที่ไม่กระทบรูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและชุมชนยังดำรงรักษาความเป็นตัวตน

บทส่งท้าย

บทสรุปการพัฒนาย่านตาขาวอย่างยั่งยืนในอนาคตควรมุ่งเน้นการพัฒนา 2 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ แนวทางการพัฒนาพื้นที่ย่านตาขาวอย่างยั่งยืน ควรมีการบริหารจัดการทั้งทางด้านงบประมาณ การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาในหลายๆ ด้าน อันได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาดและสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชน ด้านเทคโนโลยี ด้านความปลอดภัย การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการร่วมวางแผนนโยบายและแนวทางการฟื้นฟูกับภาคประชาชน และท้ายที่สุดกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรเกิดจากมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก เป็นการสร้างและกระจายรายได้และสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับชุมชนย่านตาขาว และรวมไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนย่านตาขาวที่มีอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนทางหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ข้อมูลทั้งหมดเกิดจากการศึกษาศักยภาพจุดเด่นของชุมชน ประเด็นปัญหาและการเสนอแนะแนวการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังขาดการศึกษาข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะดำเนินการศึกษาในงานวิจัยในลำดับต่อไป เพื่อผลลัพธ์เป้าหมายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและลดผลกระทบต่อชุมชนและวิถีชีวิตดั้งเดิมให้ได้มากที่สุด เพื่อดำรงรักษาความสำคัญของการเป็นย่านพาณิชย์กรรมของชุมชนที่เคยเป็นมาในอดีต

เอกสารอ้างอิง

- Chalerm Ratchakumaree Public Library in Yan Ta Khao District. (2015). **Phum panya Amphur Yan Ta Khao Changwat Trang**. (In Thai) [Folk wisdom of Yan Ta Khao district, Trang province]. Trang: Author.
- European Association of Historic Towns and Regions. (2006). **Sustainable Cultural Tourism in Historic Towns and Cities**. Norwich: Author.
- Grajang, Y. & Boonphet, N. (n.d.) **Chumchon Kiriwong**. (In Thai) [Kiriwong Community]. Retrieved December 21st. 2016, from <http://baanjomyut.com/travel/south/kiriwong.html>
- Jaitrong, K. and Thongna, P. (2010). **Kitchakam karntham thankhomun chumchon khethetsabaan tambon Yan Ta Khao amphur Yan Ta Khao changwat Trang**. (In Thai) [Database activity of community in Yan ta Khao municipal district in Yan Ta Khao district, Trang province]. Trang: Trang provincial non-formal education center.
- Kirdruang, L. (2006). **Botbat khong chaochin to pattanakarn tang setthakit lae sangkhom muang Trang**. (In Thai) [The role of the Chinese in the socio-economic development of Trang province, 1915–1970S] (Master's thesis). Bangkok: Silpakorn university.
- Klongdanfanpage. (n.d.). In **Facebook [klongdanfanpage]**. Retrieved September 29th. 2016, from <https://www.facebook.com/pg/klongdanfanpage/photos/>.
- Kongsin, O. (2008). **Seubsan phumpanya thongthin Yan Ta Khao**. (In Thai) [Preserving the folk wisdom of Yan Ta Khao]. Trang: Chalerm Ratchakumaree public library in Yan Ta Khao district.
- Prommee, D. (2001). **Panha karn bangkubchai phraratchabanyat karn satharanasuk B.E. 2535; korani seuksa khong satharanasuk lae singweatlom khong Thetsaban tambon Yan Ta Khao amphur Yan Ta Khao changwat Trang**. (In Thai) [The problems of enforcement on public health act, B.E. 2535; A case study of the health and environmental division of Yan Ta Khao municipality, Yan Ta Khao district, Trang province] (Master's thesis). Songkla: Prince of Songkla University.
- Rodwell, D. (2007). **Conservation and sustainability in historic cities**. Oxford: Blackwell.
- Seyanont, A. (2009). **Kaan pongkan kaan sungsom lae kan anurak sabpayakon tammachad lae singweatlom khong taladnam Amphawa**. (In Thai) [The prevention of deterioration and natural resources and environmental conservation of Amphawa floating market]. **University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences**, 29 (4), 163–172.

- The Office of National Economic and Social Development. (2003). **Documents for the annual meeting 2003 “Sustainable development”**. Bangkok: Author.
- The Office of National Economic and Social Development. (2014). **Gross Provincial Product at Current Market Prices by Industrial Origin, Trang Province: 2005 - 2014**. Retrieved December 10th. 2016, from <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries15.html>.
- Tripgether Staff. (2017). **Pictures mooban Kiriwong**. (In Thai) [Kiriwong village]. Retrieved August 8th. 2016, from <http://www.tripgether.com/index.php?home=view&id=254>.
- United Nations. (1999). **Guidelines on integrated Planning for Sustainable Tourism Development**. New York: Author.
- Wattanapong, P. et al. (2005). **Khrongkan sarasonthet lae sue phuea pattana kanthongthiao changwat Trang**. (In Thai) [Information and Media for Tourism Development in Trang Province] (Research report). Bangkok: Public-private technology development and transfer center, Kasetsart university.
- Wisootthicharnont, C. (2015). **Karn mi suanruam nai karn anurak phumpanya chaoban nai tambon Khlongdan amphur Ranod changwat Songkla**. (In Thai) [People’s participation of local wisdom conservation Khlongdan sub-district, Ranod district, Songkla province] (Master’s thesis). Songkla: Prince of Songkla University.
- Yan Ta Khao Municipality Office and Trang Office of Public Works and Town & Country Planning. (2013). **Phang muang chumchon thetsaban tambon Yan Ta Khao amphur Yan Ta Khao changwat Trang**. (In Thai) [Urban and regional planning of Yan Ta Khao municipality, Yan Ta Khao district, Trang province]. Trang: Author.